

Olsztyn24 - <http://www.olsztyn24.com/>

Odkrywamy historię Żydów w Olsztynie

Uczniowie Gimnazjum nr 13 w Olsztynie odkrywają historię (fot. G 13 - wszystkie)

W piątkowe (18.12) przedpołudnie uczniowie Gimnazjum nr 13 w Olsztynie odkrywali historię społeczności żydowskiej w Olsztynie. Śladami Żydów podążali wspólnie z Rafałem Bętkowskim, historykiem pasjonatem, badaczem lokalnych i regionalnych dziejów.

Naszą podróż rozpoczęliśmy od Muzeum Nowoczesności - dawnego tartaku Raphaelsohnów, zabytkowego obiektu w zakolu rzeki Łyny, reliktu dzielnicy przemysłowej miasta z XIX wieku. Historię miasta odkrywaliśmy oglądając fotografię lotniczą wykonaną ze sterowca, ukazującą Olsztyn w latach 1914-1915. Na zdjęciu poszukiwaliśmy obiektów, które do dziś są zachowane, a w których społeczność żydowska mieszkała i pracowała. Następnie szukaliśmy wybranych budynków na starej mapie Olsztyna.

Przypadek sprawił, że spotkaliśmy konserwatorów, którzy prowadzili prace badawcze w starej zajezdni tramwajowej przy ulicy Knosały. Badania konserwatorskie polegały na wykonywaniu odkrywki w murze budynku.

Kolejnym naszym zadaniem było poszukiwanie obiektów należących do społeczności żydowskiej w różnych częściach Olsztyna. Rozpoczęliśmy od kamienicy Orłowskiego przy ulicy Knosały, willi na placu przy ulicy Szrajbera, spichlerza i dawnego „targu końskiego”, starych kamienic ciągnących się wzdłuż starej ulicy Warszawskiej (dziś idąc w górę, od budynku straży pożarnej w kierunku ulicy Grunwaldzkiej).

Następnie dotarliśmy do ciekawego i do dziś zachowanego obiektu - budynku należącego do gminy żydowskiej i żydowskiego domu starców (początek XX w. ul. Grunwaldzka). Nieopodal znajdowała się synagoga nowa (powstała w 1877 r.), która w „noc kryształową” w 1938 roku została spalona, a następnie rozebrana - pozostał po niej tylko pusty plac. W tym miejscu, w czasie II wojny światowej, istniało getto dla społeczności żydowskiej.

Nasza dalsza podróż wiodła wzdłuż ulicy Grunwaldzkiej w kierunku ulicy Zyndrama z Maszkowic i tu dotarliśmy do kolejnego, zachowanego w Olsztynie obiektu - domu przedpogrzebowego. Obiekt wybudowano według projektu znanego w świecie architekta Ericha Mendelsohna. Obok budynku znajduje się dawny cmentarz żydowski. Kirkut powstał w XIX wieku przy dawnej ulicy Seestrasse - Jeziornej. Do dziś niewiele zachowało się z dawnego obiektu - kirkut zniszczono w latach 60.-70. XX w., a macewy posłużyły jako materiał budowlany. Dzięki uprzejmości pracowników Stowarzyszenia Kulturowego „Borussia” mogliśmy zwiedzić dom przedpogrzebowy i podziwiać wspaniale odnowione wnętrze, a także zobaczyć kopułę budynku.

Kolejnym etapem naszej podróży była starówka Olsztyna, a tam ciekawe obiekty - stara synagoga na rogu ulicy Kołtątaja i Okopowej, istniejąca od około 1835 r. do 1877 r. Budynek został rozebrany, a następnie wybudowany nowy, na wzór starego z odtworzeniem charakterystycznej attyki.

Starówka olsztyńska to miejsce istnienia kilku kamienic należących do znanych rodzin żydowskich. Część z nich istnieje obecnie, w tym dom rodzinny Ericha Mendelsohna.

Kolejny ciekawy stary obiekt, to (istniejący obecnie) bank należący do Żyda - budynek znajdujący się obok urzędu pocztowego (ul. Szrajbera). Naszą podróż kończyliśmy przy domu znanego żydowskiego fotografa, obecna ulica M. Curie - Skłodowskiej.

Za ciekawą, pasjonującą i odkrywczą podróż w ramach cyklu „uczmy przez doświadczenie” serdecznie dziękuję panu Rafałowi Bętkowskiemu.

Uczniowie Gimnazjum nr 13 odkrywali zakamarki Olsztyna realizując w tym roku szkolnym dwa projekty edukacyjne - projekt „Przywróćmy Pamięć” Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego przy wsparciu Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie oraz projekt konkursowy „Na wspólnej ziemi” Fundacji „Shalom”.

Joanna Mieszczyńska

nauczycielka historii

Ambasador Muzeum POLIN w Warszawie

2015-12-18 20:59, *Joanna Mieszczyńska*

[Więcej informacji znajdziesz na Olsztyn24](#)